

С.В. Павленко, А.П. Томашевський, А.В. Борисов, С.В. Переверзєв

ДОСЛІДЖЕННЯ В ОВРУЦЬКОМУ ТА ЛУГІНСЬКОМУ р-нах ЖИТОМИРСЬКОЇ обл. У 2009 р.

In 2009, the archaeological prospecting on the territory of Obruch and Luhyny Regions in Zhytomyr Oblast was ongoing. The territory of about 480 km² was examined, 22 new sites dated from the Mesolithic and Copper Ages to the Late Medieval times were discovered, and the condition of some known monuments was checked.

У 2009 р. були продовжені розвідки згідно програми Житомирського обласного «Зводу пам'яток історії та культури України» та виконання договору з обласною редакцією «Зводу». Роботи здійснені за Відкритим листом 240/003295 та Дозволом Державної служби з питань національної культурної спадщини 22-173/09. Водночас ці дослідження є складовою багаторічних робіт Овруцької експедиції в межах наукових програм «Проект вивчення та збереження історико-археологічної та палеоприродної спадщини середньовічної Овруцької волості на Словечансько-Овруцькому кряжі».

Експедиція працювала пізньої осені (жовтень—листопад). Такі пізні терміни для розвідок були обрані свідомо. Досвід попередніх років показує, що їх найкраще проводити протягом ранньої весни або пізньої осені (до початку або після завершення сільськогосподарських робіт), коли аграрна ситуація та періоди вегетації рослинності не перешкоджають цьому. Незважаючи на це, в деяких випадках, зокрема на пам'ятках, які розташовані на городах, нам не вдалося здійснити шурфування та встановити потужність культурних нашарувань. З іншого боку, ми змушені констатувати, що кліматичні умови, притаманні цим природним сезонам, утруднюють роботи.

Розвідки провадилися на території Овруцького та Лугинського районів Житомирської обл. і були націлені на пошук нових пам'яток і перевірку даних про вже відомі. Обстежено територію загальною площею близько 480 км².

Всього в ході цільових, маршрутних та локальних суцільних розвідок виявлено 22 нові пам'ятки, детальна інформація про які відображена в польовій документації. Також відвідано 16 раніше виявлених пам'яток з метою уточнення інформації та моніторингу їхнього стану.

На території Овруцького р-ну зафіксовано 19 нових пам'яток. Багатошарові поселення з матеріалами мезоліту—неоліту, епохи бронзи, давньоруського часу та пізнього середньовіччя відкриті поблизу сіл Бігунь, Коптівщина, Корчівка, Красилівка, Мочульня і Тхорин, стоянки-майстерні доби каменю — поблизу сіл Заськи (пізній палеоліт), Ігнатпіль та Мочульня (пізній мезоліт—ранній неоліт).

Поблизу с. Заріччя зафіксоване поки що єдине на території Овруцького кряжа поселення слов'янської доби, попередньо датоване VII—VIII ст.

Поселення давньоруського часу відкриті поблизу сіл Антоновичі, Білка, Заськи, Коптівщина, Покалів і Полохачів. До пам'яток цього часу за зовнішніми ознаками та топографією можна віднести нововиявлені курганний могильник поблизу с. Підвелідники та два окремі кургани на території сіл Кайтанівка та Заріччя.

Відкриті також два нові виробничі спеціалізовані поселення з обробки пірофілітового сланцю та виготовлення з нього пряслиць (Покалів II та Полохачів II). Сліди виготовлення пірофілітових пряслиць зафіксовані й на поселенні поблизу с. Павлюківка. Оглянуті також уже відомі виробничі поселення в мікрорегіоні навколо сіл Нагор'яни—Скребелічі.

Експедиція відвідала шість раніше виявлених поселень давньоруського часу (Антоновичі I, Заріччя I, Ігнатпіль, Коренівка, Листвин і Павлюківка) і уточнила дані про їхні площу й потужність культурних шарів, датування, спеціалізацію

тощо, а також 10 відомих курганних могильників. Перевірено їхній стан, складено нові та уточнено наявні плани, зняті координати GPS.

Протягом цього сезону були продовжені розпочаті торік дослідження на території Лугинського р-ну. Обстежено північно-західні околиці с. Красностав, північно-західну частину с. Літки (колишнє с. Шеметиця), лівий берег р. Повчанки від с. Липники до с. Повч. Допомігав у цьому краєзнавець, вчитель школи с. Липники М.О. Хоптинець. У підсумку виявлено стоянку епохи каменю (попередньо датована пізнім мезолітом—раннім неолітом) поблизу с. Повч, поселення давньоруського часу

поблизу с. Липники та курганний могильник біля с. Літки, а також рештки пізньосередньовічної рудні на городах у с. Повч.

Маємо надію, що дослідження в Лугинському р-ні будуть продовжені. Особливо перспективними для розвідок є, на нашу думку, території вздовж невеликих річок — допливів р. Жерев.

Після належної обробки нами буде сформовано список нововиявлених пам'яток для «Реєстру археологічних пам'яток Житомирської області», який стане основою Словника для написання відповідних статей «Зводу пам'яток історії та культури України» Житомирщини.

